

KARI HOTAKAINEN

HENKIREIKÄ

SILTALA

HENKIREIKÄ

KARI HOTAKAINEN

HENKIREIKÄ

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ SILTALA | HELSINKI

Kari Hotakaisen teokset:

Harmittavat takaiskut, runoja, WSOY 1982
Kuka pelkää mustaa miestä, runoja, WSOY 1985
Hot, runoja, WSOY 1987
Runokirja, runoja, WSOY 1988
Lastenkirja, lastenkirja, kuvitus Priit Pärn, WSOY 1990
Buster Keaton: Elämä ja teot, romaani, WSOY 1991
Bronks, romaani, WSOY 1993
Syntisäkki, romaani, WSOY 1995
Ritva, lastenkirja, kuvitus Priit Pärn, WSOY 1997
Klassikko, romaani, WSOY 1997
Sydänkohtauksia, romaani, WSOY 1999
Kalikkakasa, runoja, WSOY 2000
Näytän hyvältä ilman paitaa, nuortenromaani, WSOY 2000
Elämä ja muita juttuja, kirjoituskokoelma, WSOY 2001
Juoksuhaudantie, romaani, WSOY 2002
Iisakin kirkko, romaani, WSOY 2004
Satukirja, lastenkirja, kuvitus Priit Pärn, WSOY 2004
Punahukka, näytelmäkirjasarja, WSOY 2005
Huolimattomat, romaani, WSOY 2006
Finnhits, WSOY 2007
Ihmisen osa, Siltala 2009
Jumalan sana, Siltala 2011
Luonnon laki, Siltala 2013
Kantaja, Kirjakauppaliitto 2015
Henkireikä, Siltala 2015

Toinen painos

© Kari Hotakainen 2015

ISBN 978-952-234-316-1

Painettu EU:ssa

I O S A

1

Kaikilla meillä on omat tehtävämme. Poliisin tehtävä on rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja epäiltyjen syyteharkintaan saattaminen. Kuun tehtävä on loimottaa ja valaista tie verstaalle, jossa teräaseita säilytetään. Auringon tehtävä on nousta ja valaista säteillään teon jäljet. Siviilin tehtävä on ottaa vastuu teoistaan ja huolehtia pienemmistä. Ja siinä välissä pitää suunsa kiinni asioista, joista on syytä pitää suu kiinni. Tämän pitäisi olla aivan selvää ja yksinkertaista kaikille. Eikö niin?

Et vastaa. Et halua. Tai sitten et jaks. Ole huoletti, ei sinulla mitään hätää ole, minulla on. Sekä hätä että aikaa. Viimeksi mainittua ei ole paljon, mutta riittävästi. On vapauttavaa puhua varmana siitä, että joku kuuntelee. Kun on koko ikänsä kuunnellut toisten juttuja, on mukavaa kertoa lopuksi omansa.

Eräs aivoja tutkinut professori sai selville, että aivot rekisteröivät uuden toiminnon vasta kun se on toistettu kolmekymmentä kertaa. Eräs asiakkaani tökkäsi puukol-

la vain kerran. Toistoilla ihminen oppii. Hän ei halunnut oppia, hän halusi kertoa. Niin minäkin.

Sanoista tekoihin, teoista sanoihin. Roolit vaihtuvat lennosta. Vai onko niin, että kaikki roolit ovat jo valmiina meissä? Peruukit, silinterihatut, kuninkaan viitat, tappajan puukot, kerjäläisen kolikkokupit, paimenen pellavaiset ja pörssimeklarin luotisuorat housut? Siellä ne odottavat pukukopissa, päässäsi.

Enää kyse ei ole siitä mitä olen tehnyt, vaan siitä mitä jätän tekemättä. Minulla on elämäkokemusta, mutta valitettavasti se ei nyt riitä. Kaikki mitä olen elämästä oppinut, on merkityksetöntä, koska tästä hetkestä minulla ei ole kokemusta enkä voi jakaa tätä kenenkään kanssa. Paitisi ehkä sinun. Jos jaksat kuunnella.

Hetki, nyt ja tässä. Elämä on ensin pitkä ja sitten lyhyt. Se kiteytyy pisaraan, vaikka olisi satanut kaatamalla.

Tätä olen usein asiakkailleni painottanut. Etukäteen, jälkikäteen, turhaan. Hetkessä iho räjähtää ja silmät palavat, vaikka on ikänsä tuleen tuijottanut ja siitä lämpöä saanut. Nyt olen itse siinä myrskyn silmässä, jota olen tottunut analysoimaan sivusta.

Sanotaan, että ennen kaikki oli paremmin. Väärin. Ennen kaikki oli toisin. Ei paremmin, vaan toisin. Kerroanko? Jaksatko kuunnella? Et vastaa, tulkitSEN sen myöntymisen merkiksi. Sen tiedän, ettei kertomani lähde tästä huoneesta.

On etuoikeutettua saada kertoa omin sanoin. ”Omin sanoin.” Tuo sanapari tulee siitä, että jokainen pitää omaa tarinaansa tärkeimpänä. Jokainen arvelee, että juuri minun näkökulmallani olisi jotain yleistä merkitystä, mutta työssäni olen havainnut, ettei omakohtainen useinkaan tarkoita omaperäistä. Me luulemme itsestämme joko liikaa tai liian vähän.

Paljonko meillä on aikaa? Riippuu sisällöstä. Jos puhun löysiä, vähän, jos puhun asiaa, paljon. Lupaam puhua asiaa. Kaikki lupaavat. Lupaavat kuun taivaalta, mutta ottavat jokainen saman kuvan auringonlaskusta.

Uskon, ja etenkin toivon, että tilanteen erikoislaatuisuus teroittaa sanani ja siten rajoittaa riittävästi sananvapauttani.

2

Kerron tämän tarinan luonnollisesti omasta näkökulmastani, mutta tarjotakseni sinulle eheämmän kuvan kokonaisuudesta minun täytyy kuvata asiat myös muiden asianosaisten kannalta. Eli sovittaa päälleni minulle kuulumattomia hameita ja housuja. Tämä ei ole minulle ongelma, olen valmistautunut tähän koko elämäni.

Olen ollut joku toinen niin usein, etten enää tiedä, millainen itse olen. Jos saatavilla ei ole todistusaineistoa, ei hyvää turvakameran kuvaa, ei hiuksia, ei kuituja eikä ääninäytteitä, on turvauduttava mielikuvitukseen, ensimmäiseen ja viimeiseen nettiin. Sen avulla voi halutesaan tehdä matkoja maailman ääriin ja toisten ihmisten sisään. Panee vain silmät kiinni ja on heti kiinalainen. Aukaisee silmät ja palaa suomalaiseksi. Ja taas silmät kiinni, nyt on ruotsalainen. Ja kun avaa silmät, toivoo, että olisi taas suomalainen. Tai edes norjalainen. Näin. Kokeillaan uudestaan. Nyt olen tappaja, ja kun avaan silmät, olen uhri. Näin.

Samaistuminen alkaa matkimisesta. Aloin harjoitella sitä jo lapsena. Painoin mieleeni ihmisten eleet ja ilmeet ja matkin niitä salaa huoneessani. En silloin vielä tiennyt, että matkimisesta on lyhyt matka samaistumiseen. Ja että tulevassa ammatissani on hyötyä siitä, että osaan asettua muiden ihmisten asemaan ja rooleihin. Jopa siinä määrin, että oli helppo hukkua toisten ihmisten elämiin ja kohta-loihin.

Ymmärrätkö? Onko sinulla jano? Odota, saat kohta vettä. Vesi ja öljy. Niiden vuoksi annamme elämämme.

3

Sinä aamuna heräsin samaan aikaan auringon kanssa. Kaupunki oli hiljainen, puiston ruoho kosteaa, puukot vielä tupessa, aikeet toteutusta vailla. Tai sitten kaikki oli jo ohi, veri vuodatettu ja pyyhitty matosta, jäljet siivottu.

Yritin tapailla erään laulun sävellajia. Se lähti liian alhaalta, edelleen, vaikka kuoronjohtaja oli edellisenä iltana harjoituttanut kyseistä kohtaa kymmeniä kertoja. Olin valitellut huonoa sävelkorvaani, mutta kuoronjohtajan mielestä korvassani ei ollut mitään vikaa, kyse oli siitä, etten antautunut yhteiselle huminalle. Kuorossa oleminen tarkoittaa sitä, että teemme yhdessä kaikkemme, jotta unohtaisimme itsemme. Laulu kaappaa syliinsä ja vie korkealle, jos sille vain uskaltaa antautua, kuoronjohtaja luennoi.

Sävelkorvaan vetoaminen oli puppua, totuus oli se, etten pitänyt laulusta, koska se toi mieleeni työasiat. ”Kuulkaa korpeimme kuiskintaa.” Tunnet laulun. Olen usein miettinyt tuota lausetta. Mitä siinä käsketään kuunnella? Alitajuntaa! Pimeää ydintä! Eli kun kuulusteltava

on hiljaa, täytyy vain kärsivällisesti kuunnella, kyllä sieltä ennen pitkää tulee hiljaisella äänellä tietoa sieltä, minhin emme näe.

Olin hakeutunut sekakuoroon lehti-ilmoituksen perusteella. Laulutestit menivät huonosti, mutta vieressäni seissyt mies, josta myöhemmin tuli eräänlainen kohtaloveri, puhui puolestani ja painotti kuoronjohtajalle, että pääasia on vilpittön halu, kyllä sävellajit löytyvät ajallaan.

Näin pohtiessani sulloin tehosekoittimeen proteiini-jauheen, vihreän salaatin, sellerin, porkkanan, banaanin, omenan ja mantelit ja painoin koneen päälle. Sekoitin ko-rahteli ja vinkui aivan kuin se olisi halunnut tappaa ja silpoa kaiken, mikä sen kurkkuun oli ahtaasta aukosta työnnetty. Annoin hirviön riehua minuutin, sitten napsautin sen hiljaiseksi ja kaadoin ruskeanvihreän paksun velliin korkeaan lasiin ja join kolmella kulauksella kaiken. Se oli niin pahanmakuista, että varmasti terveellistä. Tarvitsin kaiken mahdollisen energian pitkää päivää varten ja tiesin, että äskeinen vihersmoothieksi kutsuttu mönjä luovutti elimistölle energiaa tuntikausiksi.

Ylipukeuduin, koska olin menossa luennoimaan ihmisen luonteesta sosiaalialan ammattilaisille. Olin suostunut tehtävään yli puoli vuotta aiemmin tietämättä, että myöhästyisin sen takia viimeisistä kuoroharjoituksista ennen tärkeää konserttia. Minua harmitti asioiden päällekkäisyys, mutta olin jo aikaa sitten tajunnut, että kaikki asiat

ovat kaiken aikaa päällekkäin, lomittain tai sidoksissa toisiinsa. Ihmisessä on vettä, vedestä löytyy ihmisiä, ihmisessä on eläintä ja eläimessä peilityyni hiljaisuus.

Ennen kuin kerron enempää, minun on kysyttävä: Mitä et tekisi mistään hinnasta? Mitä et tekisi, vaikka siitä tarjottaisiin suuria summia? Et pahoinpitelisi lähimmäistä. Et löisi edes avokämmenellä. Et aiheuttaisi heikommalle kipeää. Et luonnollisesti missään olosuhteissa tappaisi ihmistä. Et edes yrittäisi.

Hyvä. Niin minä arvelinkin. Meistä ei sellaiseen ole. Mutta joistakin on. Ketkä valitaan, ketkä nousevat harmaudesta, ketkä saavat tarpeekseen ja ylittävät rajan, joka on hakattu kiveen?

Sanoinko kiveen? Jospa raja onkin piirretty rantahiekkaan, aurinkotuolin viereen? Ja sitten tulee tuuli, eikä rajaa enää ole.

Ihmisen luonne, mittaamaton avaruus. Tähdet tuikkivat hetken, sitten on taas pimeää. Suunnistamme kuun valossa kunnes metsän takaa nousee aurinko, jonka häikäiseminä emme enää näe eteemme.

Tiedämme ihmisestä paljon, emmekä mitään. Mikä on ihmisen lopullinen luonne?

Luonne on se, mikä jää jäljelle kun riisutaan vaatteet, asunto, perhe, työ ja maine ympäriltä. Jää se ydin. Ydinmehu. Kun ihmistä oikein tiristää, ottaa siitä mehut, kyllä se luonne sieltä esiin tulee. Halkaise sitruuna, purista puolikasta nyrkissäsi, käteen jää sitkoisa mytty. Se on se luonne.

Jos sitruunaa ei halua puristaa tai sitä ei ole saatavilla, vielä parempi keino asian havainnollistamiseksi on purkaa maatuskanukke, tuttu venäläinen matkamuisto. Sen rakenne kuvaa oivallisesti ihmisluonteen monimuotoisuutta.

Ota nukkea keskeltä kiinni ja väännä. Auetessaan se vähän vingahtaa, koska puu elää, niin kuin ihminen, kasvat-
taa renkaita ympärilleen, piilottaa todellista luonnettaan.

No niin, nyt se on auki, sen sisältä paljastuu toinen nukke. Ja kolmas. Ja neljäs. Niitä on yhteensä seitsemän. Pienin on vain kahden senttimetrin korkuinen, mutta muista: pienin voi olla suurin. Varsinkin jos se pääsee päivänvaloon. Pane pienin hetkeksi syrjään, se on tottunut olemaan pimeässä.

Jos ihminen itse saa kertoa luonteestaan, hän ilmoittaa usein jonkin positiivisen piirteen. Vaikkapa näin: olen aika huumorintajuinen ja sosiaalinen.

Kun tämän samaisen ihmisen luonnetta kysytään hänen tuttaviltaan tai läheisiltään, he saattavat sanoa: sel-

»Heikko ihminen viimeistelee sen, mikä vahvalta jää kesken. Heikko tulee vahvaksi, kun voimia ei enää ole. Varokaa heikkoja. Niitä, jotka ovat saaneet tarpeekseen.»

Mitä tekee se, joka ei ole koskaan mitään tehnyt? Mistä muistetaan se, joka on aina itsensä unohtanut? Mitä tapahtuu, kun ihminen ylittää ylittämättömän rajan? Ja millaisiin vaatteisiin vainajat puetaan?

Henkireikä on hypnoottinen ja kiihkeä romaani rakkauden ja vihan töistä. Se on järkyttävän hauska ja kipeän traaginen tarina rikoksen anatomiasta, siitä mitä emme kenties tee, mutta jota suunnittelemme silloin, kun kysytään niitä voimia joita meillä ei enää ole.

